

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

**Wzmacnianie bezpieczeństwa w szkołach
i placówkach oświatowych**

**Materiały adresowane do dyrektorów szkół i placówek,
kadry pedagogicznej, rodziców
oraz organów prowadzących szkoły i placówki**

przygotowane przez
Departament Zwiększania Szans Edukacyjnych Ministerstwa Edukacji Narodowej
we współpracy z Ośrodkiem Rozwoju Edukacji

Warszawa, sierpień 2012

Wzmacnianie bezpieczeństwa uczniów w szkołach i placówkach jest jednym z kierunków polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2012/2013, określonym przez Ministra Edukacji Narodowej. Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży oraz przyjazny klimat w środowisku szkolnym są przedmiotem stałej troski Ministra Edukacji Narodowej. Mając na względzie dobro uczniów oraz możliwość doskonalenia umiejętności wychowawczych nauczycieli w zakresie efektywnego współdziałania z rodzicami dzieci, Ministerstwo Edukacji Narodowej przygotowało *Ofertę działań profilaktycznych adresowanych do kadry pedagogicznej, rodziców, uczniów oraz organów prowadzących szkoły i placówki* do wykorzystania w realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i profilaktycznych.

Niniejsze opracowanie ma stanowić pomoc dla dyrektorów szkół i placówek oraz dla nauczycieli. Należy mieć nadzieję, że znajdą w nim Państwo przydatne treści, które będzie można wykorzystać w codziennej pracy, szczególnie w realizacji działań w programie wychowawczym szkoły i programie profilaktyki.

Materiał zawarty w części pierwszej może pomóc nauczycielom w przygotowywaniu spotkań z uczniami i rodzicami, jak również wzbogacić ich warsztat pracy. Przedstawione tam propozycje pozwolą na skuteczniejsze oddziaływanie wychowawcze, a zamieszczone adresy stron internetowych umożliwią szybkie dotarcie do potrzebnych wiadomości. W części tej można znaleźć informacje o narzędziach do diagnozy i ewaluacji dla szkół działających w ramach sieci szkół promujących zdrowie, za pomocą których można badać klimat społeczny i modyfikować działania adresowane do uczniów.

W części drugiej, skierowanej do rodziców, zamieszczono liczne poradniki oraz programy pozwalające na rozpoznawanie przyczyn problemowych zachowań dzieci, jak również stosowanie skutecznych form oddziaływań wychowawczych, z poszanowaniem praw dziecka. Udostępniane w niej materiały służą rozwijaniu kompetencji wychowawczych rodziców, a w sytuacjach problemowych – stosowanie skutecznych form interwencji profilaktycznych i wychowawczych.

Dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych została przeznaczona kolejna część oferty. Są w niej zawarte scenariusze spotkań rozwijające ich kompetencje psychospołeczne oraz dostarczające dodatkową wiedzę z zakresu przyczyn i skutków stosowania przemocy. Zaproponowane programy do realizacji mogą przyczynić się do budowania dobrego klimatu w klasie i szkole oraz poprawiać adaptację uczniów w gimnazjum.

Prezentowane opracowanie nie byłoby pełne, gdyby nie zawierało treści dotyczących organów prowadzących szkoły i placówki oświatowe. Znajdują się one w części czwartej. Uzupełnieniem oferty są działania proponowane przez MEN w ramach rządowego programu na lata 2008–2012 „Bezpieczna i przyjazna szkoła”.

Niniejsza publikacja została zamieszczona również na stronie internetowej ORE (www.ore.edu.pl) w zakładce [Wychowanie i profilaktyka](#).

OFERTA DLA RADY PEDAGOGICZNEJ I INNYCH PRACOWNIKÓW SZKOŁY

1) Bank programów profilaktycznych.

Prezentowane programy to przykłady dobrych, skutecznych praktyk spełniających kryteria dobrej jakości. Wykaz zawiera informacje o autorach, adresatach, głównych celach, treściach i realizatorach poszczególnych programów, materiałach stanowiących ich wyposażenie, a także dane teleadresowe do kontaktu z trenerami lub koordynatorami.

» Więcej na stronie [Wydziału Wychowania i Profilaktyki ORE](#)

2) Programy edukacyjne dla nauczycieli, rozwijające kompetencje wychowawcze umożliwiające tworzenie zdrowego i bezpiecznego środowiska w szkole i w klasie, upowszechniane przez ORE:

■ „Szkolna Interwencja Profilaktyczna”

Program przygotowuje nauczycieli do właściwego reagowania w sytuacjach kontaktu ucznia ze środkami psychoaktywnymi i podejmowania interwencji z udziałem ucznia i jego rodziców. Upowszechnia go sieć 77 instruktorów mających uprawnienia do szkolenia rad pedagogicznych.

» Więcej na stronie [Wydziału Wychowania i Profilaktyki ORE](#)

■ „Golden Five”

Międzynarodowy program edukacyjny przygotowujący nauczycieli gimnazjum do wspierania procesu adaptacji uczniów klas pierwszych, zapobiegania wykluczaniu uczniów i wypadaniu z systemu edukacji, a także przeciwdziałania innym ryzykownym zachowaniom nastolatków. Jest upowszechniany kaskadowo od 2007 r. poprzez sieć 55 instruktorów. Kolejnych 21 instruktorów uczestniczy obecnie w procesie certyfikacji.

» Więcej na stronie [Wydziału Wychowania i Profilaktyki ORE](#)

■ „Jak sobie radzić z prowokacyjnymi zachowaniami uczniów? Metoda konstruktywnej konfrontacji”

Program zwiększania umiejętności wychowawczych nauczycieli, adresowany do rad pedagogicznych szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Celem programu jest zapobieganie konfliktom pomiędzy nauczycielem a uczniami, poszerzenie repertuaru reakcji nauczyciela o nowe, bardziej efektywne metody przydatne w sytuacjach prowokacyjnych i agresywnych zachowań ucznia. Program jest upowszechniany poprzez sieć ok. 300 realizatorów.

» Więcej na stronie [Wydziału Wychowania i Profilaktyki ORE](#)

■ „Rozwiązywanie konfliktów w szkole”

Projekt ma na celu promowanie idei konstruktywnego rozwiązywania konfliktów w szkole. W ramach programu odbywają się seminaria i kursy doskonalące dla pracowników szkół i placówek oświatowych.

» Więcej na stronie [Wydziału Rozwoju Szkół i Placówek ORE](#)

■ „Budowanie strategii pracy z dzieckiem przejawiającym zaburzenia zachowania w środowisku szkolnym i rodzinnym”

Program ma na celu rozwijanie kompetencji kadr pedagogicznych w zakresie pracy z dzieckiem przejawiającym zaburzenia zachowania, jak również doskonalenie umiejętności współpracy specjalistów (psychologa, pedagoga z poradni psychologiczno-pedagogicznej lub ośrodka doskonalenia nauczycieli) ze środowiskiem szkolnym. Uczestnicy szkolenia poznają konkretne metody diagnozy sytuacji

dziecka i zasady konstruowania strategii korygujących. Program upowszechniany jest na terenie 15 województw przez sieć 33 liderów posiadających uprawnienia do szkolenia kadry pedagogicznej szkół i placówek.

» Więcej na stronie [Wydziału Specjalnych Potrzeb Edukacyjnych ORE](#)

■ „Profilaktyka a Ty/Edukacja” (PaT/E)

Program realizowany we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych (MSW) i Komendą Główną Policji (KGP). Program „PaT/E” należy do strategii profilaktycznych aktywizujących młodzież na rzecz własnego rozwoju i pomocy rówieśnikom, którzy przejawiają zachowania problemowe. W ramach programu zostali przeszkoleni animatorzy, wśród których znaleźli się pedagodzy szkolni, nauczyciele przedmiotu, psychologowie, katecheci, policjanci, instruktorzy placówek kultury, a także placówek wychowania pozaszkolnego. W realizację programu zaangażowały się też samorządy oraz młodzieżowy wolontariat.

» Więcej na stronach [Programu Profilaktyka a Ty](#) oraz [PaT/E](#)

■ „Razem Bezpieczniej”

Rządowy Program Ograniczania Przestępczości i Aspołecznych Zachowań łączy działania policji, administracji rządowej i samorządowej oraz partnerów społecznych, zainteresowanych poprawą bezpieczeństwa i porządku publicznego. Jednym z podstawowych założeń programu jest przekonanie obywateli do nawiązania trwałego, stałego, naturalnego partnerstwa z policją oraz innymi instytucjami ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego. Wśród licznych obszarów programu znajduje się obszar dotyczący bezpieczeństwa w szkole.

» Więcej na stronie programu [Razem Bezpieczniej](#)

■ „Szkoła bez przemocy”

Program społeczny z zakresu profilaktyki agresji i przemocy w szkołach. Na stronie programu można znaleźć m.in.: kodeks „Szkoly bez przemocy”, badania z zakresu przemocy w szkołach, scenariusze zajęć z uczniami dla szkół podstawowych (kl. I–III i kl. IV–VI), gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, poradniki dla rodziców, uczniów, nauczycieli z tego zakresu oraz materiały edukacyjne dla nauczycieli.

» Więcej na stronie programu [Szkoła bez przemocy](#)

■ Programy i kampanie profilaktyczne prowadzone przez Fundację Dzieci Niczyje

Na stronie Fundacji można znaleźć m.in.: badania dotyczące zachowań dzieci i młodzieży w Internecie oraz związanych z nimi zagrożeniach, artykuły i opracowania dotyczące bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w Internecie, materiały dla nauczycieli do prowadzenia zajęć z uczniami, np: „3, 2, 1... Internet”; scenariusze zajęć „W Sieci”, „Stop cyberprzemocy”, „Sieciaki”, „Bezpieczeństwo dzieci w Internecie”, „Zużka i Tunio poznają Internet” itp.

» Więcej na stronie [Fundacji Dzieci Niczyje](#)

■ „Dziecko w Sieci”

Kurs e-learningowy na temat bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w Internecie. Przeznaczony dla nauczycieli i innych profesjonalistów (psychologów, pedagogów) pracujących z dziećmi. Składa się z 3 części, 18 modułów i trwa około 70 minut. Można obejrzeć go online, offline, można również przejść kurs e-learningowy zakończony testem wiedzy i wystawieniem certyfikatu.

» Więcej na stronie [Fundacji Dzieci Niczyje](#)

3) Materiały informacyjne i edukacyjne

Poradniki

- *Organizacja i realizacja edukacji zdrowotnej w szkole – poradnik dla dyrektorów i nauczycieli*
- *Jak uchronić dziecko przed biernym i czynnym paleniem tytoniu – poradnik dla rodziców i wychowawców*

» Poradniki dostępne na stronie [Zespołu ds. Promocji Zdrowia w Szkole ORE](#)

- *Programy profilaktyczne. Podstawy profesjonalnej psychoprofilaktyki*
- *Zapobieganie samobójstwom dzieci i młodzieży – e-poradnik dla szkół*
- *Profilaktyka uzależnień w szkole – e-poradnik dla szkół*
- *Jak reagować na cyberprzemoc – poradnik dla szkół*
- *Przeciwdziałanie agresji i przemocy w szkole. Poradnik dla nauczycieli*

» Poradniki dostępne na stronie [Wydziału Wychowania i Profilaktyki ORE](#)

- *Kompas. Edukacja o prawach człowieka w pracy z młodzieżą - publikacja zawiera scenariusze zajęć dla nauczycieli do realizacji w klasie*
- *Kompasik. Edukacja na rzecz praw człowieka w pracy z dziećmi – publikacja zawiera scenariusze zajęć dla nauczycieli do realizacji w klasie*
- *Prawa człowieka. Poradnik nauczyciela*
- *Zakaz kar cielesnych wobec dzieci. Pytania i odpowiedzi*

Publikacja przeznaczona do wykorzystania przez pedagogów lub psychologów szkolnych w pracy z rodzicami na warsztatach lub spotkaniach edukacyjnych w celu podnoszenia świadomości rodziców nt. skutków stosowania kar cielesnych, ich wpływu na rozwój emocjonalny dzieci. Materiał nie jest przeznaczony do wykorzystania do bezpośredniej pracy z uczniami w klasie.

» Publikacje dostępne na stronie [Wydziału Rozwoju Kompetencji Społecznych i Obywatelskich ORE](#)

- *Sytuacje kryzysowe w szkole, praca zbiorowa pod red. K. Koszewskiej i M. Taraszkiewicz, CODN 2007;*
- *Porozumienie bez przemocy, czyli język żyraby w szkole, Towe Widstrand, CMPPP 2008;*
- *Empatyczna klasa. Relacje, które pomagają w nauce, Sura Hart, Victoria Kindle Hudson, CMPPP 2006.*

» Publikacje dostępne w [Mediatece Ośrodka Rozwoju Edukacji](#).

Artykuły tematyczne

- *Procedury postępowania nauczycieli w sytuacjach zagrożenia dzieci i młodzieży demoralizacją i przestępczością*
- *Ramowy program działań profilaktyczno-wychowawczych przeciw agresji*
- *Akty prawne dotyczące bezpieczeństwa w szkole – wyciąg paragrafów z obowiązujących ustaw i rozporządzeń*
- *Szkoła w obliczu incydentów krytycznych oraz sytuacji kryzysowych – przygotowanie i reagowanie*
- *Odpowiedzialność pracowników szkoły za zapewnianie bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, opieki i wychowania*
- *Psychospołeczne uwarunkowania bezpieczeństwa w szkole. Bezpieczeństwo w szkole – wyzwaniem współczesności*
- *Odpowiedzialność za zapewnianie bezpieczeństwa uczniów w kontekście sytuacji kryzysowych*
- *Odpowiedzialność prawna pracowników szkoły za zapewnianie bezpieczeństwa uczniów*
- *Wykaz literatury przedmiotu*

» Artykuły dostępne na stronie [Wydziału Wychowania i Profilaktyki ORE](#)

Scenariusze zajęć warsztatowych

- *Debata nad kreowaniem wspierającego środowiska szkolnego wraz z załącznikiem Kryteria oceny ryzyka wystąpienia agresji i przemocy w szkole - scenariusz spotkania warsztatowego dla rad pedagogicznych*
- *Nowe zagrożenie – Dopalacze*

Scenariusz spotkania z rodzicami w szkole, przygotowany we współpracy z KBds.PN. Celem spotkania jest uwrażliwienie rodziców na nowe zagrożenie jakim są nowe narkotyki, tzw. dopalacze, oraz dostarczenie podstawowych informacji o środkach psychoaktywnych. Ważnym celem spotkania jest również ukazanie rodzicom czynników chroniących dziecko przed używaniem narkotyków, w tym wyrażanie stanowczej dezaprobaty, prowadzenie rozmów z dzieckiem na temat zagrożeń wynikających z używania nowych narkotyków oraz troskliwej kontroli dziecka

» Scenariusze dostępne na stronie [Wydziału Wychowania i Profilaktyki ORE](#)

- *Scenariusze zajęć warsztatowych dla nauczycieli do pracy z uczniami z zakresu profilaktyki palenia tytoniu.*

Pakiet edukacyjny dla nauczycieli złożony z trzech części odpowiadających poszczególnym etapom kształcenia. Zawiera 20 scenariuszy zajęć wraz z potrzebnymi do ich realizacji załącznikami i arkuszami pracy. Przed każdym z nich umieszczone jest krótkie wprowadzenie teoretyczne do realizowanego tematu oraz polecana literatura.

- *Scenariusze zajęć dla nauczycieli z zakresu kształtowania umiejętności psychospołecznych uczniów w praktyce szkolnej.*

Materiały do wykorzystania przez nauczycieli przy realizacji zadań wychowawczych z promocji zdrowia i profilaktyki. Dotyczą m.in. kształtowania umiejętności psychospołecznych, takich jak: ocena ryzyka, podejmowania decyzji, nawiązywania pozytywnych kontaktów interpersonalnych i inne.

» Materiały dostępne na stronie [Zespołu ds. Promocji Zdrowia w Szkole ORE](#)

- *Scenariusz Statutowe dylematy, czyli jak budować właściwy klimat wychowawczy bezpiecznej szkoły.*
- *Scenariusz Gdy szkolne prawo nie wystarcza – jak przestrzec uczniów przed demoralizacją i przestępczością.*

» Scenariusze dostępne na stronie [Wydziału Wychowania i Profilaktyki ORE](#)

Narzędzia do diagnozy i ewaluacji programów dla szkół

- *Narzędzia do autoewaluacji opracowane i sprawdzone w szkołach w ramach projektu Szkoła Promująca Zdrowie.*

Materiały zawierają m.in. kwestionariusze ankiet, przy pomocy których szkoły mogą badać klimat społeczny oraz środowisko fizyczne szkoły, w tym bezpieczeństwo i samopoczucie uczniów i pracowników, satysfakcję z nauki i pracy uczniów i nauczycieli, osiąganie sukcesów, wzmacnianie poczucia własnej wartości całej społeczności szkolnej. Z narzędzi do autoewaluacji mogą korzystać wszystkie placówki zainteresowane poprawą klimatu psychospołecznego oraz tworzeniem bezpiecznego środowiska szkoły.

- *Umiejętności życiowe – ważny komponent szkoły przyjaznej dziecku.*

Materiały edukacyjne dla nauczycieli. „Edukacja Zdrowotna i Promocja Zdrowia, zeszyt nr 12/2007 (tłumaczenie i opracowanie z materiałów WHO, 2003).

» Materiały dostępne na stronie [Zespołu ds. Promocji Zdrowia w Szkole ORE](#)

Raporty z badań

- *Rozmiary, nasilenie i rodzaje zachowań agresywnych w szkole w latach 1997, 2003, 2007.*
- *Wstępny raport z analizy wyników ankiety dla nauczycieli zebranych podczas badań podłużnych w latach 1997, 2003, 2007*
- *Agresja i przemoc uczniowska a klimat szkoły. Analiza porównawcza 2003–2007*
- *Polscy nauczyciele i uczniowie a agresja elektroniczna – zarys teoretyczny i najnowsze wyniki badań*

» Raporty dostępne na stronie [Wydziału Wychowania i Profilaktyki ORE](#)

Strony internetowe agend rządowych, zajmujących się profilaktyką uzależnień

- [Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych \(PARPA\)](#)
- [Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii](#)

OFERTA DLA RODZICÓW

1. **Adresy stron internetowych**, na których można znaleźć ważne informacje i materiały dotyczące kompetencji wychowawczych rodziców, zapobiegania ryzykownym zachowaniom młodzieży.

» Adresy dostępne na stronie [Wydziału Wychowania i Profilaktyki ORE](#)

2. „Nowe zagrożenie – Dopalacze”

Scenariusz spotkania z rodzicami w szkole, przygotowany we współpracy z Krajowym Biurem Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii (KBds.PN). Celem spotkania jest uwrażliwienie rodziców na nowe zagrożenie, jakim są nowe narkotyki, tzw. dopalacze, oraz dostarczenie podstawowych informacji o tych środkach psychoaktywnych. Ważnym celem spotkania jest również ukazanie rodzicom czynników chroniących dziecko przed używaniem narkotyków, w tym wyrażanie stanowczej dezaprobaty, prowadzenie rozmów z dzieckiem na temat zagrożeń wynikających z używania nowych narkotyków oraz troskliwej kontroli dziecka.

» Scenariusz dostępny na stronie [Wydziału Wychowania i Profilaktyki](#)

3. „Szkolna Interwencja profilaktyczna”

Opisany wyżej program powinien być realizowany we współpracy z rodzicami. Przeszkolony nauczyciel przekazuje im ważne informacje na temat kontaktu dziecka z narkotykami i związanych z tym zagrożeń, wspiera ich i zawiera kontrakt z uczniami i rodzicami. Kontrakt zobowiązuje ucznia do zaniechania używania środków odurzających, a rodziców i nauczyciela do wspólnego monitorowania postępowania dziecka.

» Program dostępny na stronie [Wydziału Wychowania i Profilaktyki](#)

4. Program „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”.

Głównym celem programu jest podnoszenie kompetencji wychowawczych rodziców i wychowawców, wspieranie ich w radzeniu sobie w codziennych kontaktach z dziećmi i młodzieżą. Program przyczynia się do budowania silnej więzi między rodzicami a dziećmi – najważniejszego czynnika chroniącego młodzież przed zachowaniami problemowymi, w tym sięganiem po substancje psychoaktywne. Na warsztatach pt. „Nastolatek” rodzice uczą się, jak radzić sobie z problemami wieku dorastania, takimi jak: młodzieńczy bunt, zachowania ryzykowne nastolatków (narkotyki, przedwczesny seks), wpływ mediów. ORE prowadzi szkolenia edukatorów oraz realizatorów programu. Lista koordynatorów i przeszkolonych realizatorów w województwach dostępna jest na stronie programu.

» Więcej na stronie programu [„Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”](#)

5. „Jak kochać i wymagać”

Poradnik dla rodziców stworzony w oparciu o program „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”. Zawiera najważniejsze wskazania wychowawcze i podpowiedzi konkretnych zachowań rodziców i opiekunów, propozycje ćwiczeń i materiały do refleksji. W praktyczny sposób uczy właściwego komunikowania się z dzieckiem wzmacniającego więź emocjonalną, wyznaczania granic i wprowadzania zdrowych zasad dyscypliny, co zabezpiecza dziecko przed podejmowaniem zachowań ryzykownych, w tym używaniem substancji psychoaktywnych.

» Dostępny na stronie [Wydziału Wychowania i Profilaktyki ORE](#)

6. „Jak uchronić dziecko przed biernym i czynnym paleniem tytoniu” – poradnik dla rodziców i wychowawców.

» Dostępny na stronie [Zespołu ds. Promocji Zdrowia w Szkole](#)

7. „Zapobieganie samobójstwom dzieci i młodzieży.” E-poradnik

» Dostępny na stronie [Wydziału Wychowania i Profilaktyki ORE](#)

OFERTA DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH, GIMNAZJUM, SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH

1. Ważne informacje dotyczące zapobiegania ryzykownym zachowaniom młodzieży dostępne dla uczniów.

» Informacje dostępne na stronie [Wydziału Wychowania i Profilaktyki ORE](#)

2. „Szkolna interwencja profilaktyczna”

Wobec uczniów sięgających po substancje psychoaktywne (alkohol, papierosy, narkotyki, w tym tzw. dopalacze), wychowawca może zastosować tą metodę. Jej celem jest zapobieganie dalszemu używaniu substancji psychoaktywnych przez ucznia, poprzez podejmowanie przez szkołę działań interwencyjnych nastawionych na udzielenie pomocy oraz wsparcia. Program realizowany jest z udziałem rodziców, co niewątpliwie wpływa na zmianę zachowań dziecka.

» Więcej na stronie Wydziału Wychowania i Profilaktyki

3. Program „Golden Five”

Program przeznaczony dla klas I szkół gimnazjalnych. Jego celem jest udzielanie skutecznego wsparcia uczniom w procesie adaptacji w nowej szkole poprzez:

- integrację klasy,
- poprawę atmosfery panującej w klasie,
- wspomaganie osiągnięć szkolnych uczniów,
- wyposażanie uczniów w kluczowe umiejętności życiowe.

Realizacja programu przyczynia się do zmniejszania trudności uczniów z adaptacją i zmniejsza występowanie zachowań problemowych.

» Więcej na stronie Wydziału Wychowania i Profilaktyki

4. Scenariusze zajęć

a) Pakiet edukacyjny z zakresu profilaktyki palenia tytoniu przeznaczony dla nauczycieli różnych przedmiotów na II, III i IV etapie edukacyjnym. Materiały metodyczne zawarte w pakiecie są zgodne

z obowiązującą podstawą programową. Pakiet składa się z trzech części odpowiadających poszczególnym etapom kształcenia. W jego skład wchodzi 20 scenariuszy zajęć wraz z niezbędnymi do ich realizacji załącznikami i arkuszami pracy. Przed każdym z nich umieszczone jest krótkie wprowadzenie teoretyczne do realizowanego tematu oraz polecana literatura. W główkach tabel poszczególnych scenariuszy znajduje się informacja dotycząca etapu kształcenia i przedmiotu, w ramach którego może być on realizowany.

b) Scenariusze zajęć dla nauczycieli z zakresu kształtowania umiejętności psychospołecznych uczniów w praktyce szkolnej takich, jak: ocena ryzyka, podejmowanie decyzji, nawiązywania pozytywnych kontaktów interpersonalnych i in.

» Materiały dostępne na stronie [Zespołu ds. Promocji Zdrowia w Szkole](#)

OFERTA DLA ORGANÓW PROWADZĄCYCH SZKOŁY I PLACÓWKI

1. [Bank informacji o programach spełniających kryteria dobrej jakości](#)

Bank zawiera programy profilaktyczne, które zostały poddane ewaluacji i została określona ich skuteczność. Umożliwia wybór profesjonalnych programów do realizacji w szkołach i placówkach w ramach Szkolnego Programu Profilaktyki. W opisie każdego programu podane są informacje o autorach/koordynatorach programów, głównych celach, adresatach, realizatorach i materiałach dydaktycznych, a także dane teleadresowe do ewentualnego kontaktu. Na stronie znajdują się również materiały edukacyjne i informacyjne z zakresu bezpieczeństwa w szkole w wersji do pobrania.

» Informacje na stronie [Wydziału Wychowania i Profilaktyki ORE](#)

2. Program „Profilaktyka a Ty/Edukacja” (PaT/E).

Program jest realizowany we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych (MSW) i Komendą Główną Policji (KGPP). Należy do strategii profilaktycznych aktywizujących twórczo młodzież na rzecz własnego rozwoju i pomocy rówieśnikom, którzy przejawiają zachowania problemowe. W ramach programu zostali przeszkoleni animatorzy, wśród których znaleźli się pedagodzy szkolni, nauczyciele przedmiotu, psychologowie, katecheci, policjanci, instruktorzy placówek kultury, a także placówek wychowania pozaszkolnego. W realizację programu zaangażowały się samorządy oraz młodzieżowy wolontariat.

» Więcej informacji na stronach internetowych [Programu Profilaktyka a Ty](#) oraz [PaT/E](#)

DZIAŁANIA WSPIERAJĄCE MINISTERSTWA EDUKACJI NARODOWEJ SKIEROWANE DO KADRY PEDAGOGICZNEJ, UCZNIÓW I RODZICÓW

1. Profilaktyka

Na stronie Ministerstwa Edukacji Narodowej zostały zamieszczone informacje o programach oraz materiałach z zakresu promocji zdrowia oraz profilaktyki problemów dzieci i młodzieży.

» Więcej informacji na stronie [MEN](#)

2. „Bezpieczna i przyjazna szkoła”

Rządowy program na lata 2008–2013– opracowany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej w związku z potrzebą wsparcia szkół i placówek w rozwiązywaniu problemu agresji i przemocy. Program zakłada doskonalenie umiejętności wychowawczych nauczycieli i rodziców oraz kształtowanie umiejętności społecznych i emocjonalnych uczniów. Ma również na celu wzmocnienie funkcji wychowawczej szkoły, budowanie pozytywnego klimatu społecznego oraz właściwych relacji pomiędzy uczniami i nauczycielem.

W programie realizowane są m.in. działania w trybie otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych z zakresu bezpieczeństwa w szkole. Informacje o konkursach są umieszczane na stronie MEN w zakładce [Zadania publiczne](#), np. otwarty konkurs ofert na realizację zadania publicznego „**ŻyjMy z Pasją**”. W ramach programu ogłaszane są konkursy dla jednostek samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych.

W bieżącym roku został przeprowadzony konkurs na programy wspierania uzdolnień i zdrowego stylu życia dzieci i młodzieży. Celem kolejnych edycji konkursu jest wsparcie nowych programów wyróżniających się nowatorstwem, oryginalnością, ukierunkowanych na odkrywanie i rozwijanie w uczniach talentów, szczególnie artystycznych i naukowych oraz rozwijanie sieci współpracy w środowisku lokalnym w tym zakresie.

» Więcej informacji na stronie [MEN](#)

3. **„Profilaktyka a Ty/Edukacja” (PaT/E)** program realizowany we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych (MSW) i Komendą Główną Policji (KGP). W ramach programu rządowego MSW „Razem bezpieczniej” policja od 6 lat prowadzi program „Profilaktyka a Ty” (PaT), który objął ponad 80 tysięcy osób w całym kraju. Adresowany jest do uczniów szkół ponadpodstawowych oraz ich rodziców. W każde wakacje odbywa się pięciodniowa akcja edukacyjno-artystyczna społeczności programu PaT pod nazwą Przystanek PaT. Od dwóch lat, z inicjatywy Ministerstwa Edukacji Narodowej, prowadzone jest nowe działanie PaT/E (edukacja), które do obecnego programu PaT dodaje szkolenie animatorów/nauczycieli. Program PaT/E należy do strategii profilaktycznych aktywizujących młodzież na rzecz własnego rozwoju i pomocy rówieśnikom, którzy przejawiają zachowania problemowe. W ramach Programu PaT/E zostali przeszkoleni animatorzy, wśród których znaleźli się pedagodzy szkolni, nauczyciele przedmiotu, psychologowie, katecheci, policjanci, instruktorzy placówek kultury, a także placówek wychowania pozaszkolnego. W realizację programu zaangażowały się samorządy oraz młodzieżowy wolontariat

» Więcej informacji na stronach internetowych [Programu Profilaktyka a Ty](#) oraz [Pat/E](#)